

**Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії**

Марущенко Олександр Володимирович

УКРАЇНА В ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ: ІСТОРІОГРАФІЯ

**Навчально-методичний посібник
для аспірантів денної та заочної форми навчання, які навчаються за
освітньою програмою підготовки доктора філософії, спеціальності “032
Історія та археологія”, галузі знань “03 Гуманітарні науки”**

Івано-Франківськ, 2021

УДК 94 (477.8): 930.1

ББК 63.3 (4Укр) 624

М – 25

У методичному посібнику на основі вітчизняної та іноземної наукової літератури і джерел вміщено програму курсу з вітчизняної історіографії історії України періоду Другої світової війни, тематичний план дисципліни, вимоги до самостійної роботи аспірантів.

Автор: О. В. Марущенко, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії.

Рецензенти:

доктор історичних наук, професор,

Олег Станіславович Жерноклеєв

завідувач кафедри всесвітньої історії

Прикарпатського національного університету

імені Василя Стефаника

кандидат історичних наук, доцент

Галина Василівна Стефанюк

кафедра історії слов'ян

Прикарпатського національного університету

імені Василя Стефаника

Рекомендовано до друку Вченою Радою Факультету історії, політології і міжнародних відносин

Прикарпатського національного університету

імені Василя Стефаника

(протокол № __ від “__” _____ 2021 р.)

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

Зміст

Передмова.....	4
Програма курсу.....	7
Тематичний план курсу	10
Тематика семінарських занять	11
Самостійна робота.....	12
Індивідуальні завдання	13
Програмові вимоги	15
Методи навчання.....	18
Методи контролю.....	19
Система оцінювання курсу	20
Політика курсу	20
Методичне забезпечення	21
Рекомендовані джерела та література до курсу	21

ПЕРЕДМОВА

Навчально-методичний посібник із вибіркової дисципліни “Україна в Другій світовій війні: історіографія” складено відповідно до освітньої програми підготовки докторів філософії через аспірантуру зі спеціальності “032 Історія та археологія” галузі знань “03 Гуманітарні науки”.

Предметом вивчення вибіркової навчальної дисципліни “Україна в Другій світовій війні: історіографія” є особливості і тенденції відображення в науковій історичній літературі соціально-економічного, військово-політичного, ідеологічного й культурно-духовного становища України в роки Другої світової війни, функціонування нацистсько-румунсько-угорського окупаційних режимів, розвитку українського самостійницького й радянського рухів опору, форм і методів їхньої політичної та збройної боротьби.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліни, що передують вивченню вибіркового курсу “Україна в Другій світовій війні: історіографія”: архівознавство і джерелознавство, джерела з історії України, етнологія України, історіографія: теорія і методологія, історія України, політологія, теорія і методика наукових досліджень, всесвітня історія ХХ ст., історія міжнародних відносин.

Дисципліни, що використовують матеріали вибіркового курсу “Україна в Другій світовій війні: історіографія”: філософія і методологія історії, історіографія історії України, історіографія всесвітньої історії ХХ ст., історіографія історії зарубіжних слов'ян, основи цивіліології, енциклопедична традиція у ХХ ст.

Метою викладання вибіркового навчального курсу “Україна в Другій світовій війні: історіографія” є виявлення, систематизація та комплексний аналіз основних проблем історії України в роки минулої світової війни у вітчизняній і зарубіжній історичних науках впродовж 1990-х – 2000-х рр.

Основними завданнями вивчення вибіркового навчального курсу “Україна в Другій світовій війні: історіографія” є ознайомлення аспірантів з основними групами історіографічних джерел з проблеми, провідними тенденціями і напрямками дослідження теми, її концептуально-методологічними й науково-теоретичними засадами, головними документальними і монографічними публікаціями, аналіз наукового доробку з проблеми провідних вітчизняних і зарубіжних вчених.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми аспіранти повинні **знати:**

предмет, мету і завдання вибіркової навчальної дисципліни,

концептуально-теоретичні і методологічні засади вивчення теми, ключові терміни і поняття зазначеного курсу, провідні наукові погляди і позиції вітчизняних і зарубіжних науковців, археографічні й історіографічні джерела, які стосуються історії України періоду Другої світової війни.

вміти:

синтезувати й аналізувати новітні історіографічні підходи до вивчення історії України в роки Другої світової війни, розкривати зміст і спрямованість наукових шкіл, поглядів і концепцій, комплексів археографічних та історіографічних джерел з досліджуваної проблеми, робити порівняльні компаративістські висновки й узагальнення з основних тем зазначеного вибіркового курсу та їх тлумачень у вітчизняній і зарубіжній історіографіях.

Складові професійної компетентності, якими має оволодіти аспірант в результаті вивчення курсу:

практична – здатність і готовність застосовувати знання, одержані під час вивчення вибіркового курсу “Україна в Другій світовій війні: історіографія” у практичних ситуаціях;

дослідницька – здатність і готовність вивчати, аналізувати та моделювати стан та розвиток джерелознавчих та історіографічних досліджень з проблематики історії України періоду Другої світової війни;

викладацька – готовність до викладацької діяльності в межах освітніх програм, використання сучасних педагогічних методів та засобів активізації педагогічної діяльності при вивченні вибіркового курсу “Україна в Другій світовій війні: історіографія”

організаційна – здатність і готовність вести самостійний пошук, добір та опрацювання інформації, джерел і літератури з тематики і проблематики історії України в роки Другої світової війни;

контрольна – здатність і готовність здійснювати перевірку достовірності фактів, інформаційних повідомлень, інноваційних підходів щодо стану і перспектив розвитку джерелознавчих та історіографічних досліджень історії України в роки Другої світової війни;

суспільно-політична – здатність розуміти і пояснювати суспільні процеси і впливати на них, здатність ефективно проводити дослідження джерелознавчих та історіографічних проблем історії України в роки Другої світової війни, забезпечувати розв’язання завдань і досягнення позитивних результатів у цій галузі історичної науки;

діагностична – володіння історичними знаннями з джерелознавства й історіографії історії України в роки Другої світової війни, теорією та

методологією (підходами, принципами і методами) дослідження її дискусійних проблем;

інформаційно-аналітична – здатність побудувати ефективну систему інформаційних ресурсів для результативного вивчення джерелознавства й історіографії історії України в роки Другої світової війни, формування умінь на основі отриманої інформації формулювати комплексні аналітичні висновки з даної тематики і проблематики, здатність інтерпретувати, систематизувати, критично оцінювати і використовувати отриману інформацію в процесі вивчення історії України в роки Другої світової війни;

комунікативна – здатність використовувати в професійній діяльності усне та писемне мовлення державною та іноземними мовами.

В результаті вивчення навчальної дисципліни “Україна в Другій світовій війні: історіографія” у аспірантів формуються:

здатність аналізувати історичні чинники зародження, нинішній стан і перспективи розвитку історіографії і джерелознавства вітчизняної історії доби Другої світової війни;

уміння виявляти спільні й відмінні риси в теоретико-методичних підходах українських і зарубіжних істориків, що вивчають джерела, історію й історіографію вітчизняної історії в роки Другої світової війни;

здатність цілеспрямовано вивчати та відстоювати загальнолюдські, національні демократичні і духовно-культурні цінності, вироблені європейською цивілізацією в процесі історичного розвитку;

здатність розрізняти історичну своєрідність, культурне та етнопонаціональне розмаїття України й українського народу;

здатність застосовувати у практичних ситуаціях знання, здобуті під час вивчення вибіркового курсу “Україна в Другій світовій війні: історіографія”

уміння обирати та використовувати сучасні теорії, концепції, методологічні засади і досягнення вітчизняної та зарубіжної історичної науки та освіти у вивченні минулого і сьогодення Української держави.

Навчальна програма вибіркового курсу передбачає проведення 10 лекцій (20 годин), 9 семінарських занять (18 годин), та 52 години самостійної роботи і завершується екзаменом.

Розрахунок підсумкової оцінки з навчальної дисципліни здійснюється згідно кредитно-модульної системи. Максимальна кількість балів, яку можуть одержати аспіранти під час виконання різних видів робіт становить 100 балів.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Джерела. Стан наукової розробки проблеми. Методологія, організаційно-інституційні засади дослідження. Історіописання Другої світової війни як самостійна субдисципліна. Вітчизняна історіографія Другої світової війни на тлі світових наукових тенденцій. Кризові явища історіографії Другої світової війни. “Війна” термінів і дефініцій. Історична пам'ять, міфи Другої світової війни та сучасні суспільні виклики. Проблема джерел. Радянська історіографія Другої світової війни. Основні проблеми німецькомовної історіографії історії України періоду Другої світової війни.

Тема 2. “Українське питання” напередодні та в перший період Другої світової війни в дослідженнях вітчизняних істориків. Місце та роль України у воєнно-стратегічних планах нацистської Німеччини напередодні Другої світової війни як наукова проблема. Передвоєнна політична криза 1938-1939 рр. в дослідженнях українських науковців. Феномен Карпатської України у фокусі історичних студій. Пакт Молотова-Ріббентропа як історіографічний об'єкт. Інкorporація Західної України у вітчизняному історіографічному сегменті.

Тема 3. Сучасна історіографія про участь українського народу в збройній боротьбі на фронтах війни. “Визвольні” походи збройних сил СРСР у 1939-1940 рр. у сучасному історіографічному дискурсі. Радянсько-польська війна 1939 р. як об'єкт історичних досліджень. Військова операція Червоної армії в Бесарабії та Північній Буковині (1940 р.) на сторінках українських наукових видань. Сучасна вітчизняна історіографія про стратегічні та фронтові операції німецько-радянської війни на теренах України. Радянські військові мобілізації на території України у 1941-1945 рр. як об'єкт наукових інтерпретацій. Внесок України у розгром мілітаристської Японії у висвітленні науковців. Дослідження українськими істориками участі українців у збройних формуваннях воюючих держав в роки Другої світової війни.

Тема 4. Висвітлення в історичних дослідженнях сутності німецько-румунсько-угорського окупаційного режиму на території України. Вітчизняна історіографія про систему управління окупованими територіями України в 1941-1944 рр. Зона військової адміністрації 1941-1943 рр: основні напрями вивчення українськими істориками окупаційної економічної та соціальної політики. Нацистський окупаційний режим в

дистрикті “Галичина” як об'єкт наукових досліджень. Румунський окупаційний режим в губернаторстві “Трансністрія” на сторінках фахових видань. Угорський окупаційний режим в Закарпатті як об'єкт досліджень.

Дослідження в сучасній історіографії фінансово-економічної політики окупаційної влади в Україні у 1941-1944 рр. Вітчизняні історики про становище промисловості і сільського господарства України в період нацистської окупації. Повсякденне життя населення України в 1941-1944 рр. як об'єкт історичних студій. Голокост як наукова і світоглядна проблема. Питання термінології. Нацистська ідеологія та єврейське питання як наукова проблема. Єврейська політика нацистів у історіографічному дискурсі. Голокост в історичному контексті: позиції науковців. Історіографія національних меншин (етнічних німців, ромів) в період німецької окупації України.

Тема 5. Історіографія руху Опору на окупованій території України під час Другої світової війни. Сучасна вітчизняна історіографія українського самостійницького руху на початковому етапі Другої світової війни та “першої” радянізації західноукраїнських земель (вересень 1939 — червень 1941 рр.). Національно-визвольна боротьба українців в умовах нацистського окупаційного режиму (1941-1944 рр.) як об'єкт наукових досліджень. Вивчення в історичній науці боротьби українських самостійницьких сил з радянським державним та карально-депресивним апаратом в завершальний період німецько-радянської війни. Сучасна вітчизняна історіографія радянського партизанського і підпільного рухів в Україні у 1941-1944 рр. Здобутки і втрати руху Опору в Україні в роки Другої світової війни як наукова проблема.

Тема 6. Українсько-польський конфлікт у фокусі фундаментальних досліджень. Причини українсько-польського протистояння у роки Другої світової війни у висвітленні українських істориків. Національний та європейський контексти українсько-польського протистояння в історіографічному вимірі. Українська історіографія і проблема встановлення чисельності жертв українсько-польського конфлікту на Волині та в Галичині в роки Другої світової війни. “Волинські події” у національній та суспільній свідомості.

Тема 7. Дослідження внеску українського народу у створення воєнного господарства країни і досягнення економічної перемоги над ворогом. Вітчизняна історіографія про евакуаційну епопею початкового

періоду німецько-радянської війни. Україна і становлення ВПК у східних регіонах СРСР в роки війни: історіографічний вимір. Українські історики про функціонування аграрного сектору в умовах першого періоду війни (червень 1941- червень 1942 рр.). Історична наука про відбудовні процеси у сільськогосподарській галузі в 1943-1945 рр. Історіографія відбудови промисловості України (1943-1950 рр.). Обличчя визволених міст України після окупації і життєві стратегії городян (1943-1945 рр.) як історіографічна проблема.

Тема 8. Держава і суспільство воєнної доби як об'єкт наукових студій. Сучасна історіографія діяльності радянських спецслужб в роки Другої світової війни. Сімейне заручництво у радянській репресивній політиці як об'єкт наукового дослідження. Українські історики про проблему колабораціонізму в роки війни. Доля військовополонених у роки Другої світової війни у сучасному історіографічному дискурсі. Моральний стан населення України в роки Другої світової війни: історіографічне осмислення.

Тема 9. Вивчення українськими істориками проблем духовного життя суспільства в роки Другої світової війни. Соціокультурні процеси воєнної доби в Україні як історіографічний феномен. Сучасна історіографія релігійного життя в Україні (1941-1945 рр.). Вітчизняні історики про долю культурних цінностей України в роки Другої світової війни. Ідеологічна боротьба в Україні в роки Другої світової війни в історіографічному контексті. Діяльність оперативного штабу Розенберга як новий напрям історичних досліджень становища української культури під час нацистської окупації. Культура, освіта і спорт в роки окупації: історіографічний вимір.

Тема 10. Вітчизняна історіографія про підсумки Другої світової війни для України. Ціна Перемоги і демографічні втрати України в роки Другої світової війни: історіографія проблеми. Матеріальні збитки України в Другій світовій війні в оцінках науковців. Україна і Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин: історіографічні інтерпретації. Геополітичні підсумки Другої світової війни в оцінці української історіографії. Меморіалізація в Україні пам'яті про Другу світову війну.

Тематичний план курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Джерела. Стан наукової розробки проблеми. Методологія, організаційно-інституційні засади дослідження.		2	2			5						
Тема 2. “Українське питання” напередодні та в перший період Другої світової війни в дослідженнях вітчизняних істориків.		2	2			5						
Тема 3. Сучасна історіографія про участь українського народу в збройній боротьбі на фронтах війни.		2	2			5						
Тема 4. Висвітлення в історичних дослідженнях сутності німецько-румунсько-угорського окупаційного режиму на території України		2	2			5						
Тема 5. Історіографія руху Опору на окупованій території України під час Другої світової війни.		2	2			6						
Разом за змістовим модулем 1		10	10			26						
Змістовий модуль 2.												
Тема 6. Українсько-польський конфлікт у фокусі фундаментальних досліджень.		2	2			5						

Тема 7. Дослідження внеску українського народу у створення воєнного господарства країни і досягнення економічної перемоги над ворогом.	2	2			5						
Тема 8. Держава і суспільство воєнної доби як об'єкт наукових студій.	2	2			5						
Тема 9. Вивчення українськими істориками проблем духовного життя суспільства в роки Другої світової війни.	2	2			5						
Тема 10. Вітчизняна історіографія про підсумки Другої світової війни для України.	2				6						
Разом за змістовим модулем 2	10	8			26						
Усього годин	20	18			52						

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Джерела. Стан наукової розробки проблеми. Методологія, організаційно-інституційні засади дослідження.	2
2	Тема 2. “Українське питання” напередодні та в перший період Другої світової війни в дослідженнях вітчизняних істориків.	2
3	Тема 3. Сучасна історіографія про участь українського народу в збройній боротьбі на фронтах війни.	2
4	Тема 4. Висвітлення в історичних дослідженнях сутності німецько-румунсько-угорського окупаційного режиму на території України	2
5	Тема 5. Історіографія руху Опору на окупованій території України під час Другої світової війни.	2

6	Тема 6. Українсько-польський конфлікт у фокусі фундаментальних досліджень.	2
7	Тема 7. Дослідження внеску українського народу у створення воєнного господарства країни і досягнення економічної перемоги над ворогом.	2
8	Тема 8. Держава і суспільство воєнної доби як об'єкт наукових студій.	2
9	Тема 9. Вивчення українськими істориками проблем духовного життя суспільства в роки Другої світової війни.	2
		18

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Джерела. Стан наукової розробки проблеми. Методологія, організаційно-інституційні засади дослідження.	5
2	Тема 2. “Українське питання” напередодні та в перший період Другої світової війни в дослідженнях вітчизняних істориків.	5
3	Тема 3. Сучасна історіографія про участь українського народу в збройній боротьбі на фронтах війни.	5
4	Тема 4. Висвітлення в історичних дослідженнях сутності німецько-румунсько-угорського окупаційного режиму на території України	5
5	Тема 5. Історіографія руху Опору на окупованій території України під час Другої світової війни.	6
6	Тема 6. Українсько-польський конфлікт у фокусі фундаментальних досліджень.	5
7	Тема 7. Дослідження внеску українського народу у створення воєнного господарства країни і досягнення економічної перемоги над ворогом.	5
8	Тема 8. Держава і суспільство воєнної доби як об'єкт наукових студій.	5
9	Тема 9. Вивчення українськими істориками проблем духовного життя суспільства в роки Другої світової війни.	5
10	Тема 10. Вітчизняна історіографія про підсумки Другої світової війни для України.	6
	Разом	52

Індивідуальні завдання
Орієнтовні теми рефератів для аспірантів

1. Видання Центру досліджень визвольного руху у Львові про українсько-польські відносини в роки Другої світової війни.
2. Проблематика українсько-польських відносин періоду Другої світової війни на сторінках «Українського історичного журналу» (1991-2016 рр.).
3. Часопис «Визвольний шлях» (1991-2020 рр.) про українсько-польські відносини доби Другої світової війни.
4. Журнал «Український визвольний рух» про українсько-польські відносини 1939-1945 рр.
5. Волинські події 1943 р. у контексті політики пам'яті Республіки Польща.
6. Холмщина 1942 р.: початок другої польсько-української війни. Історіографічний дискурс.
7. Антиукраїнські дії Армії Крайової у Галичині (1944 р.): історіографія.
8. Польське підпілля та радянська влада: від співпраці до протистояння. Історіографія проблеми.
9. «Геноцидна» теорія Волинської трагедії 1943 р.: відповідь українських науковців.
10. Історико-географічні особливості перебігу українсько-польського конфлікту в історіографічному вимірі.
11. Наукові видання Українського інституту національної пам'яті про українсько-польські відносини періоду Другої світової війни.
12. Історіографія української діаспори про Волинську трагедію 1943 р.
13. Вітчизняна історіографія про ментально-психологічні причини українсько-польського конфлікту в роки Другої світової війни.
14. І.Лисяк-Рудницький про основні проблеми українського самостійницького руху й польсько-українські відносини часів Другої світової війни.
15. Львівська наукова історична школа дослідження українсько-польських відносин в роки Другої світової війни.
16. Українсько-польські відносини періоду Другої світової війни в наукових дослідженнях Н.Дейвіса і Т.Снайдера.
17. Польський історик Р.Тожецький про основні проблеми українсько-польських відносин в роки Другої світової війни.
18. Літопис УПА” - джерело до вивчення історії українського самостійницького руху в 1940-х — 1950-х рр.

19. Громадсько-політична діяльність Євгена Коновальця в сучасній вітчизняній історіографії.
20. Новітня українська історіографія про місце, роль і значення діяльності Степана Бандери в українському державотворенні 30-50-х рр. ХХ ст.
21. Феномен Карпатської України очима сучасних науковців.
22. Громадсько-політична діяльність Августина Волошина в історіографії української діаспори.
23. Розкол ОУН 1940 року в сучасному науковому дискурсі.
24. Акт відновлення Української державності 30 червня 1941 р. у новітніх історіографічних інтерпретаціях.
25. Тарас Бульба-Боровець і його “Поліська Січ” як суб'єкти українського самостійницького руху Опору в роки нацистської окупації України: історіографія проблеми.
26. Сучасна вітчизняна історіографія про громадсько-політичну, військову і державотворчу діяльність Романа Шухевича в 1940-х рр.
27. Генеза Української повстанської армії очима істориків “бандерівського” напрямку діаспорної історіографії УПА.
28. Мельниківська течія української зарубіжної історіографії про обставини виникнення і розвиток УПА,
29. Діяльність Організації українських націоналістів і Української повстанської армії в науковій історіографії незалежної України (1991-2013 рр.).
30. Українсько-польські відносини в роки Другої світової війни як об'єкт академічного дослідження сучасної вітчизняної історичної науки.
31. Трагічні події 1943-1944 рр. на Волині і в Галичині очима українських науковців.
32. Польська історіографія українського самостійницького руху в роки Другої світової війни.
33. Депортаційно-переселенські акції комуністичних режимів СРСР і Польщі, в дослідженнях сучасних української і польської історіографії: порівняльний аспект.
34. Проблематика українського самостійницького руху Опору 1940-х — 1950-х рр. в науковій спадщині відомого вітчизняного історика Михайла Ковалю.
35. Археографічне видання “Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті. Документи і матеріали” (В 3-х томах) як історіографічне і документальне джерело.

36. Наукова і видавнича діяльність Центру досліджень визвольного руху у Львові, на сучасному етапі.
37. Проблеми українського самостійницького руху доби Другої світової війни у наукових дослідженнях молодшої генерації науковців (І.Патриляк, В.В'ятрович).

Рекомендації до виконання індивідуального завдання

В окремих випадках докторант може самостійно запропонувати та розробити тему індивідуального завдання, попередньо обговоривши її з викладачем.

Основні вимоги до оформлення роботи:

- обґрунтування вибраної теми;
- опрацювання і конспективний виклад відповідної літератури;
- наявність авторського (творчого) розділу;
- наявність списку використаної літератури.

Обсяг роботи — до 25 машинописних сторінок.

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ

1. Стан наукової розробки проблеми.
2. Класифікація основних груп історіографічних джерел.
3. Методологічні засади дослідження.
4. Історична наука про тактику і стратегію націоналістичних організацій на початковому етапі Другої світової війни.
5. Історичні дослідження збройної боротьби націоналістів (жовтень 1939 — червень 1941 рр.).
6. Дослідження переходу революційної ОУН на антинімецькі позиції (1941-1942 рр.).
7. Еволюція програмово-політичних засад (III НЗВ ОУН) та військово-підготовча діяльність бандерівської організації у 1943 році в світлі історичної науки.
8. Наукове осмислення мотивів створення УПА та стратегії “двофронтової” боротьби.
9. Організаційно-правове оформлення та діяльність українського повстанського запілля в наукових працях дослідників.

10. Вітчизняна історіографія українсько-польського конфлікту 1940-х рр і участь в ньому ОУН і УПА.
11. Історична наука про спротив самостійницького руху “другій” радянській західноукраїнського регіону.
12. Дослідники про створення та функціонування УГВР — всеукраїнського представницького органу політичного керівництва національно-визвольної боротьби.
13. Збройне протистояння ОУН, УПА, “Поліської Січі” з комуністичною радянською системою, її силовими та військовими формуваннями в наукових розвідках істориків.
14. Історичні праці про повстансько-підпільний рух у період “великої блокади”.
15. Історичні наукові розвідки про збройну боротьбу ОУН і УПА в 1947-1948 роках.
16. Боротьба націоналістичного підпілля в 1945 — середині 1950-х років у світлі досліджень вітчизняних істориків.
17. Літопис УПА як історичне та історіографічне джерело.
18. Мемуари активних учасників українського самостійницького руху 1940-х рр. та їх історіографічне значення.
19. Вітчизняні організаційно-наукові структури з вивчення українського національно-визвольного руху періоду Другої світової війни та їх археографічна діяльність.
20. Дослідження актуальних проблем українського національно-визвольного руху 1920-х — 1950 рр. в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.
21. Теоретико-методологічні засади осмислення українсько-польських відносин в роки Другої світової війни.
22. Основні етапи розвитку історіографії теми.
23. Репрезентативність джерельної бази.
24. Українські і польські історики про досвід українсько-польських відносин та його вплив на конфлікт.
25. Національна політика Другої Речі Посполитої як чинник ескалації українсько-польського протистояння: історіографічний контекст.
26. Ідеологія інтегрального націоналізму та її вплив на розгортання міжетнічного конфлікту у фокусі наукових студій.
27. Зовнішній чинник в українсько-польському протистоянні: історіографія.
28. Психологічно-ментальні причини ескалації українсько-польського протистояння у роки Другої світової війни очима дослідників.

29. Стратегія українського політичного проводу, в українсько-польському протистоянні: історіографічний дискурс.
30. Політика польського еміграційного уряду стосовно протистояння з українцями в роки Другої світової війни: історіографія.
31. Ставлення Церкви до збройного політичного протистояння на Волині у 1943-1944 рр. у фокусі історичних досліджень.
32. Історико-географічні особливості перебігу українсько-польського конфлікту.
33. Українсько-польський конфлікт 1943-1944 рр.: паралелі й аналогії з історії Центрально-Східної Європи.
34. Експертні висновки вчених, щодо демографічних аспектів українсько-польського конфлікту 1940-х рр.
35. Демографія українсько-польського протистояння 1940-х рр.: свідчення очевидців.
36. Соціологічний вимір «волинської дискусії».
37. Події Другої світової війни в українській і польській національній пам'яті.
38. Політична складова «волинського питання» у сучасних міждержавних відносинах України і Польщі.
39. Основні етапи становлення і розвитку історіографії українсько-польських відносин в роки Другої світової війни.
40. ОУН і УПА в сучасній північноамериканській і західноєвропейській історіографіях.
41. Український самостійницький рух періоду Другої світової війни в комуністичній історіографії (на прикладі СРСР і ПНР).
42. Сучасна вітчизняна історіографія українського самостійницького руху 1940-х — 1950-х рр.
43. Головні проблеми створення, організації й діяльності УПА у вітчизняному історіографічному дискурсі.
44. Українська зарубіжна історіографія про виникнення і становлення Української повстанської армії.
45. Особливості “бандерівської” і “мельниківської” концепцій історії українського самостійницького руху періоду Другої світової війни.
46. Сучасні історіографічні тлумачення Акту відновлення Української державності від 30 червня 1941 р.
47. Просопографічні підходи до вивчення історії українського визвольного руху 40-х — 50-х рр. ХХ ст., українсько-польських відносин в роки Другої світової війни.

48. Сучасна вітчизняна історіографія про взаємовідносини ОУН(б) і УПА з іншими представниками українського політичного спектру.
49. Чисельний, національний й соціальний склад УПА в наукових оцінках сучасних українських істориків.
50. Новітня польська історіографія українського самостійницького руху періоду Другої світової війни.
51. ОУН і УПА в сучасному польському історіографічному дискурсі.
52. Трагічні події на Волині і в Галичині у 1943-1944 рр. очима українських і польських науковців: компаративістський аналіз.
53. Акція “Вісла” як об’єкт вітчизняних історіографічних досліджень.
54. Сучасна російська історіографія українського антикомуністичного руху опору у другій половині 1940-х — середині 1950-х рр.
55. Історіографічне значення семінарів українських і польських істориків “Україна-Польща: важкі питання”.
56. Джерелознавче, археографічне й історіографічне значення документальних збірників “Літопис Української повстанської армії”.
57. Взаємовідносини українського самостійницького руху з нацистською Німеччиною в роки Другої світової війни: сучасна вітчизняна історіографія.
58. Історіографічне значення діяльності Центру досліджень визвольного руху у м. Львові і Наукового центру досліджень національно-визвольного руху Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Методи навчання

- проблемні лекції;
- складання таблиць і схем;
- картографування;
- семінари-дискусії;
- презентації.

Методи контролю

Контроль знань і умінь здійснюється шляхом обговорення й оцінювання виступів і рефератів на семінарських заняттях, проведення письмових контрольних робіт за підсумками вивчення матеріалу першого та другого змістових модулів, співбесід і перевірки конспектів у ході відпрацювання пропущених занять і отриманих негативних оцінок.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Загальні критерії оцінювання:

“*відмінно*” – аспірант демонструє повні й глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв'язки;

“*добре*” – аспірант демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності;

“задовільно” – аспірант володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв’язки;

“незадовільно” – аспірант не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу - Підсумкова оцінка за дисципліну є сумою оцінок за роботу на семінарських заняттях (усні відповіді та письмові роботи (максимально – 15 балів), оцінка за контрольну роботу (максимально – 20 балів)), індивідуальну науково-дослідну роботу (максимально – 10 балів), самостійну роботу (максимально – 5 балів) та семестровий контроль у формі іспиту (максимально – 50 балів).

Вимоги до письмової роботи - Письмова (екзаменаційна) робота включає в себе 17 питань. Перші два з них передбачають розгорнуті відповіді і оцінюються максимально по 10 балів. Наступні 15 питань носять тестовий характер і оцінюються максимально по 2 бали.

Семінарські заняття - В ході семінарських занять аспіранти отримують оцінки за усні відповіді та самостійні роботи у тестовій формі.

Умови допуску до підсумкового контролю - До підсумкового контролю допускаються аспіранти, які за результатами поточного контролю отримали не менше 25 балів, не мають невідпрацьованих незадовільних оцінок та пропусків.

Політика курсу

На першому занятті аспіранти отримують детальну інформацію стосовно засад оцінювання конкретних форм роботи (оцінки за усні відповіді та письмові (самостійні) роботи під час семінарських занять, за контрольну роботу, за індивідуальну науково-дослідну роботу, за самостійну роботу, а також про особливості семестрового контролю у формі іспиту. Так само до відома аспірантів доводиться необхідність своєчасного відвідування занять, виконання завдань, передбачених навчальною дисципліною, відбувається їхнє ознайомлення із способом відпрацювань у випадку, якщо аспірант отримав негативну оцінку або ж пропустив

аудиторне заняття. Додаткову інформацію стосовно навчальної дисципліни аспіранти можуть отримати під час консультацій як впродовж семестру, так і напередодні іспиту

Методичне забезпечення

1. Здіорук С.І., Гриневич Л.В., Здіорук О.І. Показчик публікацій про діяльність ОУН та УПА (1945-1998 рр.) - К., 1999.
2. Лисенко О.Є., Марущенко О.В. Організація українських націоналістів та Українська повстанська армія: Бібліографічний показчик публікацій 1998-2002 років. - К., 2002.
3. Лисенко О.Є., Марущенко О.В. Українсько-польські стосунки періоду Другої світової війни у вітчизняній історіографії: Бібліографічний показчик. - Київ-Івано-Франківськ, 2003.

Рекомендована література

Базова

1. Енциклопедія історії України. Т. 1-10. - К., 2003-2013.
2. Історичне джерелознавство. - К., 2002.
3. Калакура Я.С. Українська історіографія. - К., 2004.
4. Кентій А.В. Збройний чин українських націоналістів. 1920-1956. Історико-архівні нариси. Т. 1. Від Української Військової Організації до Організації Українських Націоналістів. 1920-1942. - К., 2005.
5. Кентій А.В. Збройний чин українських націоналістів. 1920-1956. Історико-архівні нариси. Т. 2. Українська повстанська армія та збройне підпілля Організації українських націоналістів. 1942-1956. - К., 2008.
6. Кентій А.В. Нарис боротьби ОУН-УПА в Україні (1946-1956 рр.). - К., 1999.
7. Кентій А.В. Нариси історії Організації українських націоналістів (1929-1941 рр.) - К., 1998.
8. Кентій А.В. Нариси історії Організації українських націоналістів (1941-1942 рр.) - К., 1999.
9. Кентій А.В. Українська військова організація (УВО) в 1920-1928 рр. Короткий нарис. - К., 1998.
10. Кентій А.В. Українська повстанська армія в 1942-1943 рр. - К., 1999.
11. Кентій А.В. Українська повстанська армія в 1944-1945 рр. - К., 1999.
12. Киричук Ю. Нариси з історії українського -національно-визвольного руху 40-50-х рр. ХХ століття. - Львів, 2000.
13. Коваль М.В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939-

- 1945 pp.). - К., 1999.
14. Колесник І.І. Українська історіографія. - К., 2000.
 15. Коцур В., Коцур А. Історіографія історії України. - Чернівці, 1999.
 16. Літопис Української Повстанської Армії. - Торонто-Львів, 1977-2010. - Т. 1-50.
 17. Літопис УПА. Нова серія. - Київ-Торонто, 1995-2012. - Т. 1-19.
 18. Макарчук С.А. Джерела з історії України. - Львів, 1999.
 19. Муковський І., Лисенко О. Звитяга і жертвність. Українці на фронтах Другої світової війни. - К., 1996.
 20. Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія. Історичні нариси. - К., 2005.
 21. Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія: Фаховий висновок робочої групи істориків при Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА. - К., 2005.
 22. ОУН в 1941 році. Документи: В 2-х ч. - К., 2006.
 23. ОУН в 1942 році. Документи. - К., 2006.
 24. Патриляк І.К. “Встань і борись! Слухай і вір...”: українське націоналістичне підпілля та повстанський рух (1939-1960 pp.) - Львів, 2012.
 25. Політична історія України. У 6-ти томах. Т.4. Україна у Другій світовій війні (1939-1945). - К., 2003.
 26. Політичний терор і тероризм в Україні. ХІХ-ХХ ст. Історичні нариси. - К., 2002.
 27. Україна в Другій світовій війні. Погляд з ХХІ ст.: Історичні нариси. Кн. 1-2.- К., 2011.
 28. Українська історіографія на зламі ХХ і ХХ століть: здобутки і проблеми. - Львів, 2004.

Допоміжна

1. Безсмертя. Книга Пам'яті України. 1941-1945. - К., 2000.
2. Боляновський А. Дивізія “Галичина”. Історія. - Львів, 2000.
3. Боляновський А. Українські військові формування в збройних силах Німеччини (1939-1945). - Львів, 2003.
4. Брицький П.П. Україна в Другій світовій війні (1939-1945) — Чернівці, 1995.
5. Веденєв Д.В., Биструхін Г.С. Двобій без компромісів. Протиборство спецпідрозділів ОУН та радянських сил спецоперацій. 1945-1980-ті роки. - К., 2007.
6. Веденєв Д.В., Биструхін Г.С. Меч і тризуб. Розвідка і контррозвідка

- руху українських націоналістів та УПА (1920-1945). - К., 2006.
7. Веденеев Д.В. Одиссея Василия Кука. Военно-политический портрет последнего командующего УПА. - К., 2007.
 8. Веденеев Д.В., Биструхін Г.С. “Повстанська розвідка діє точно й відважно...” Документальна спадщина підрозділів спеціального призначення Організації українських націоналістів та Української повстанської армії 1940-1950-ті роки. - К., 2006.
 9. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX-XX ст. - К., 1996.
 10. Гунчак Т. Україна: перша половина XX ст.: Нариси політичної історії. - К., 1993.
 11. Льюшин І.І. Волинська трагедія 1943-1944 рр. - К., 2003.
 12. Льюшин І.І. ОУН-УПА і українське питання в роки Другої світової війни (в світлі польських документів). - К., 2000.
 13. Льюшин І.І. Протистояння УПА і АК (Армії Крайової) в роки Другої світової війни на тлі діяльності польського підпілля в Західній Україні. - К., 2001.
 14. Історія українського війська (1917-1945) — Львів, 1996.
 15. Кентій А., Лозицький В. Війна без пощади і милосердя: Партизанський фронт у тилу вермахту в Україні (1941-1944). - К., 2005.
 16. Киричук Ю. Український національний рух 40-50-х років XX ст.; Ідеологія та практика. - Львів, 2003.
 17. Косик В. Україна і Німеччина у Другій світовій війні. - Львів, 1993.
 18. Кучер В. ОУН-УПА в боротьбі за незалежну Україну. - К., 1997.
 19. Литвин В.М. Україна у Другій світовій війні (1939-1945). - К., 2004.
 20. Мірчук П. Українська Повстанська Армія. Документи і матеріали: 1942-1952. - Мюнхен, 1953.
 21. Патриляк І.К. Військова діяльність ОУН(б) у 1940-1942 роках. - К., 2004.
 22. Патриляк І.К., Боровик М.А. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду. - К., 2010.
 23. Примаченко Я. Північноамериканська історіографія діяльності ОУН і УПА. - К., 2010.
 24. Русначенко А. Народ збурений: Національно-визвольний рух в Україні й національні рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940-50-х роках. - К., 2002.
 25. Стародубець Г.М. Генеза українського повстанського запілля. -

- Тернопіль, 2008.
26. Стародубець Г.М. ОУН(б) в українському національно-визвольному русі на Волині в роки Другої світової війни (1941-1943 рр.) - Тернопіль, 2002.
 27. Стародубець Г.М. Українське повстанське заплілля (друга половина 1943 — поч. 1946 років) — Тернопіль, 2006.
 28. Ткаченко С.Н. Повстанческая армия. Тактика борьбы. - Минск, 2000.
 29. Україна в Другій світовій війні у документах: Збірник німецьких архівних матеріалів. - Львів, 1997-2000. - Т. 1-4.
 30. Україна-Польща: важкі питання: Матеріали міжнародних наукових семінарів істориків “Українсько-польські відносини під час Другої світової війни” - Варшава, 1998-2001. - Т. 1-5, Луцьк; 2009. - Т. 7,8; Луцьк, 2004. - Т. 9; Варшава, 2006. - Т. 10.
 31. Українська Повстанська Армія — феномен національної історії: Матеріали Всеукраїнської наукової конференції. - Івано-Франківськ, 2003.
 32. Український визвольний рух: Збірники 1-15 - Львів, 2003-2012.
 33. Чайковський А.С. Невідома війна: партизанський рух в Україні в 1941-1944 рр. мовою документів, очима історика. - К., 1994.

Інформаційні ресурси

1. www.cdvr.org.ua
2. www.Litopysupa.com